

tett –, hogy: „Egyébként a Szovjetunió megbízottainak sem állt módjukban részt venni a tárgyalásokon.” [...]

Forrás: Nagy Vince: Októbertől októberig. Budapest, 1991. 356–357., 378–379.

1. Ki volt Nagy Vince, s miért zárták ki a kisgazdapártból? Milyen témákkal kapcsolatban idéztünk már visszaemlékezéseiből?
2. Mi jellemezte a kisgazdapárt helyzetét az ún. koalíciós időszakban? Hogyan tükrözi a forrás ezt a kényes helyzetet?
3. Miért fontos a belügyminiszeri tárca birtoklása? Hogyan történt a forrás szerint a belügyminiszter kijelölése?
4. Miért maradtunk távol valójában az élelmezési konferenciáról? Miért volt felháborító a távolmaradás? Ezenkívül mely más segélyprogramot nem fogadott el Magyarország?
5. A forrás alapján jellemezd a kisgazdapárt és a kommunisták politikai taktikáját!
6. Vitassátok meg, helyesen döntöttek-e a kisgazdapárt vezetői a forrás által említett két kérdésben! Véleményetek szerint milyen magatartással, milyen taktikával lehetett volna felvenni a harcot a kommunistákkal?

*6. PÁRIZSI BÉKETÁRGYALÁSOK (1946–1947). GYÖNGYÖSI JÁNOS
KÜLÜGYMINISZTER BESZÉDE A PÁRIZSI BÉKEELŐKÉSZÍTŐ ÉRTEKEZLET
PLENÁRIS ÜLÉSÉN (1946. AUGUSZTUS. 14.)*

Elnök Úr,
Delegátus Urak!

Engedjék meg, hogy mindenekelőtt köszönetemet fejezzem ki azért, hogy Magyarországot a konferencia előtt való megjelenésre felszólították, s ezzel alkalmat adtak a magyar kormánynak arra, hogy kifejtse véleményét a második világháború befejezéséül szánt békeszerződésre vonatkozólag.

Ez a felszólítás és a számunkra biztosított szólásszabadság azt a reményt kelti bennünk, hogy itt másfajta béketárgyalásról van szó, mint több mint negyedszázaddal ezelőtt. Azt reméljük, hogy a most folyó tárgyalásokból olyan elrendezés születik, amely tartós békét teremt, biztosítja Európa dunai területeinek egészséges fejlődését, s ezáltal a legnagyobb mértékben hozzájárul egész Európa, valamint a világ más részeinek megbékítéséhez. [...]

A békekonferencia előtt ma egy új, demokratikus Magyarország jelenik meg. Egyesül benne az 1848-as szabadságharc lendülete 1918 demokráciájának erejével. Mint már e két alkalommal, úgy most ismét a magyar nép vette kezébe sorsának intézését, de ezúttal véglegesen. Az ideiglenes magyar kormány erőfeszítéseiről a szovjet kormány nevében Vorosilov marsall is megállapította a magyar kormányt elismerő diplomáciai jegyzékben, hogy „Magyarország hozzájárult az Egyesült Nemzetek által Németország ellen vívott harc sikeréhez”. De emellett a magyar demokrácia más pozitív eredményekre is tud hivatkozni, a rendkívüli kezdeti nehézségek ellenére. A feudális nagybirtokrendszert a földreform által radikálisan felszámolta, s kíméletlenül ítélkezett az előző rendszerek háborús bűnösei felett. Az összes felszabadult országok közül Magyarország volt az első, amely szabad választásokat tartott, általános szavazati jog

és titkos szavazás alapján. Megteremtette továbbá a szabad sajtót, a szabad kritikát és az eleven parlamenti életet. Tudjuk, hogy a demokrácia felépítése nem lehet néhány hónap gyors eredménye; szükségszerűen vannak még hiányok és fogyatékoságok, de az első eredmények biztatóak, és ha a magyar demokrácia, az 1918-as eseményekkel ellentétben, megértésre és támaszra talál, ha a békeszerződés egyéni, társadalmi és nemzeti síkon megadja a boldogulás lehetőségét a magyar állam keretén belül és kívül élő magyaroknak, akkor bizalommal tekinthetünk a jövőbe, és alkalmunk lesz arra, hogy hasznos építő tagjai legyünk a demokratikus népek családjának.

Amikor a magyar demokrácia jövőjét védelmezzük, távolról sem akarjuk feledni vagy eltagadni, hogy a lezárult nagy küzdelemben Magyarország, reakciós politikai rendszerének s elavult társadalmi rendjének hibájából, valamint vezetőinek elvakultsága folytán szembehelyezkedett valamennyi nép ügyével s ezek között a magyar nép ügyével is. A magyar tömegek magatartása azonban fékezte kormányainak tevékenységét, s az 1944 márciusában bekövetkezett események, az országnak a németek részéről történt megszállása, továbbá a német hatóságok részéről támasztott követelések mind azt bizonyítják, hogy a régi rendszer magyar vezetői, a magyar tömegek félreérthetetlen állásfoglalása következtében, nem szolgálták a nemzetiszocialista Németország ügyét abban a mértékben, amint azt Németország megkívánta volna, s ahogyan azt egyes államok jónak látták meg is tenni. Mindezen túlmenően, a magyar parasztok, a fizikai és szellemi munkások megszervezték az ellenállási mozgalmat, szabotálták a németek háborús erőfeszítését, és sokan közülük részt vettek külföldön más népek felszabadító harcaiban. [...]

Magyarország kétségkívül hadat viselt Németország oldalán, és ezért felelősség terheli. Ennek a felelősségnek azonban nemcsak mennyisége, de minősége is különbözik a nemzetszocializmus és a fasizmus felelősségétől, már csak ezért is, mert egy kis nép elhatározási szabadsága világerők mérkőzése esetén szükségszerűen korlátolt. [...]

A demokratikus Magyarország elutasítja a revizionizmus agresszív politikáját, s a magyar nép igazi érzelmeit juttatva kifejezésre, békében és egyetértésben óhajt élni minden szomszédjával. [...]

Azt az óhajt, hogy az összes magyarok egyetlen nemzeti állam határain belül éljenek, jogosnak kell tekinteni, azonban kétségtelen, hogy ennek a tervnek megvalósítása nehezen elhárítható földrajzi és politikai nehézségekbe ütközik. [...]

Sajnos meg kell állapítanom, hogy mifelénk valamely nemzeti kisebbséghez tartozni gyakran nemcsak más állampolgárságot jelent, hanem megfosztottságot az emberi jogok gyakorlásától s részben az emberi méltóság biztosítékaitól. [...]

Szükséges lenne tehát, hogy az Egyesült Nemzetek megfelelő jogszabályainak életbelépéséig a kevert lakosságú közép- és kelet-európai államok különleges kötelezettségeket vállaljanak e szabadságjogok gyakorlására vonatkozólag. [...]

A háború befejezése óta szerzett tapasztalatok alapján Magyarország különösen aggasztónak látja a magyarság helyzetét egyrészt Romániában, ahol több mint másfél millió magyar él, másrészt Csehszlovákiában, ahol a csehszlovák statisztika szerint is több mint 650 000 a magyarok száma. [...]

A győztes nagyhatalmak intencióit a román fegyverszüneti szerződés szövegéből véltük kiolvashatni. Ezen szerződés 19. szakasza szerint Erdély, „illetve annak nagyobb része” Romániát illeti meg. Ezt a szöveget véve alapul, csak szerény igényekkel léptünk fel. Az első világháborút megelőzően Magyarországhoz tartozott 103 000 km² erdélyi területből csupán 22 000 km² visszaadását kértük abban a reményben, hogy ez az a megoldás, amely biztosítja a két nép közötti egyetértést. Így Románia határain belül kb. ugyanannyi magyar maradna, amennyi román magyar területre kerülne. Ezáltal mindkét népnek azonos érdekei fűződnének a nemzetiségi probléma kielégítő megoldásához, aminek eredményeképpen a határon innen és túl élő kisebbségek számára széles körű területi autonómiát is lehetne biztosítani. [...]

Magyarország másik fontos külpolitikai kérdése a magyar–csehszlovák viszony rendezése. Meg kell mondanom, hogy a demokratikus Magyarország, amely törekvéseinek előterébe a szomszéd államokkal való jó viszonyt, sőt baráti együttműködést állította, a legnagyobb reménységgel tekintett a Csehszlovák Köztársaság felé, amelyet Masaryk Tamás nemes eszményei letéteményesének tartott. Fájdalmas csalódást jelent számunkra, és nem a mi hibánk, hogy ennek a jó viszonynak a kialakítása lehetetlenné vált. [...]

A békeszerződés-tervezet gazdasági rendelkezései első pillantásra is terhebbnek látszanak, mint a fegyverszüneti szerződésnek már önmagukban is súlyos feltételei. Megerősítve e régebbi szerződés alapelveit, sőt részleteiben súlyosbítva azokat, a tervezet különféle új rendelkezéseket is tartalmaz, amelyek növelik azokat a nehézségeket, amelyekkel Magyarország máris küzd, és veszélyeztetik belső újjáépítését, amely pedig nemzetközi kötelezettségeinek teljesítése végett szükséges. Nem akarok másra utalni, mint azokra a cikkelyekre, amelyek az Egyesült Nemzetek területén lévő magyar javak felszámolásáról intézkednek, vagy azokra, amelyek törlik a Németországgal és volt szövetségeseivel szemben fennálló követeléseket és kártérítési igényeket. [...]

A stabilizációs költségvetés erőfeszítéseink felső határát jelenti. A jóvátételre, a Szövetséges Ellenőrző Bizottság és a megszálló hadsereg eltartására előirányzott összegek a költségvetés bevételeinek 40 százalékára, kiadásainak egyharmadára rúgnak. De még ilyen körülmények között is csak azért elegendő a jóvátételre előirányzott összeg, mert a Szovjetunió jóindulata lehetővé tette a progresszív törlesztést, és az első két év törlesztésébe betudott egy értékes külföldi magyar vagyონrészt. Ez az előkelő gesztus, valamint az a hála, amellyel országunk felszabadítóinak tartozunk arra kötelez bennünket, hogy erőnknek teljes megfeszítésével eleget tegyünk kötelezettségeinknek. [...]

Tudjuk, az Egyesült Nemzetek nemcsak a békeszerződések megszővegezését tűzték ki célul, hanem mindenekelőtt és mindenekfölött a béke megteremtését. Ez a cél azonban csak akkor érhető el, ha az Egyesült Nemzetek alapok-

mányának szelleme hatja át a tartós békét biztosító szerződéseket is. Örömmel értesültünk arról, hogy a béke megkötése megnyitja számunkra az Egyesült Nemzetek Szervezetének kapuit. Kérni fogjuk felvételünket, és már most kijelenthetjük, hogy minden tőlünk telhető módon a lojális együttműködést szolgálni kívánjuk. A Szovjetunióknak és az Egyesült Államoknak ebben az új nemzetközi szervezetben való jelenléte számunkra biztosíték arra, hogy a népeknek ez a szövetsége valóban egyetemes jellegű lesz. [...]

Forrás: Kertész István: Magyar békeillúziók 1945–47. Budapest, 1985. 555–569. (A továbbiakban: Kertész: Magyar békeillúziók.)

1. Milyen tényekkel igyekszik cáfolni Gyöngyösi azt a nézetet, hogy hazánk Hitler utolsó csatlósa volt? Hogyan értékeli hazánk második világháborús szerepét?
2. Milyen kettősség figyelhető meg a Horthy-rendszer külpolitikájának megítélésében? Nézz utána, mely második világháború előtt és alatt visszaszerzett területek megtartásában reménykedtek a magyarok a párizsi békekötés előtt! Melyiket említi ezek közül beszédében a magyar külügyminiszter? Miért éppen ezt?
3. Magyarország az első és a második világháború után is vesztes államként vett részt a béketárgyalásokon. Mit akart elérni a magyar delegáció Párizsban 1919–1920-ban, és mit 1946–1947-ben?
4. Mi mindent hangsúlyozott Gyöngyösi Magyarország kedvezőbb megítélése érdekében? Miben különbözött ez az érvelés az első világháború utáni békeküldöttség érvelésétől?
5. Hogyan értékeli a Duna-völgyi térség helyzetét a magyar külügyminiszter, s mit vár ez ügyben a nagyhatalmaktól?
6. Nézz utána, milyen konkrétumokkal támasztható alá az, amit Gyöngyösi a Romániában és a Csehszlovákiában élő magyarok helyzetéről állít!
7. Nézz utána, hogyan kezelték a magyar igényeket az egyes nagyhatalmak a béketárgyalásokon! A tények ismeretében valóra váltak-e a magyar békeküldöttség reményei?

7. ERŐSÖDŐ KOMMUNISTA NYOMÁS: A BALOLDALI BLOKK

...Amint a kommunisták realizálták, hogy a hatalmat alkotmányosan nem tudják megszerezni, ők abszolút többséget egy szabad választáson a magyar néptől nem kapnak, rákapcsoltak az erőszakos hatalomátvitelre, s minden erejüket, képességüket, támogatásukat (az oroszoktól) ennek elérésére összpontosították.

Kétféle taktikát alkalmaztak: egyrészt tökéletesítették a hatalomátvitel mechanizmusát, aktiválták a pártok hozzájuk húzó balszárnyát, létrehoztak egy olyan szövetségi rendszert, a Baloldali Blokkot, mellyel letörhetik a kigazdapárti többséget: ellenfeleiket minden elképzelhető eszközzel és módon politikailag és emberileg megfélemlítették és kompromittálták. Másrészt olyan helyzeteket teremtettek, melyekkel befeketítették a magyarságot (pogrom, népítélet, merényletek, összeesküvés), hogy elveszítse maradék hitelét is a világban, a szabad népek ne sajnálkozzanak sorsa miatt, ami éri, érheti... Válságmachinációval, válságmanipulációval operáltak: mozgósították a tömegeket, valamilyen címen mindig tüntettek; ha élelmiszerhiány volt, azért a koalíció nem kommunista szektorát okolták; ha szétosztásra került néhány vagon krumpli vagy borsó, az természetesen az ő érdemük volt. Követelésekkel álltak elő azzal a